

ภูมิปัญญาพื้นบ้าน

ชัชวาลย์ ทองดีเลิศ

kam_chatchawan@hotmail.com

พืชผักหลากหลายชนิดในแปลงเกษตรธรรมชาติ

แปลงผักกาดระหว่างต้นชะอมกับไม้ผล

ท่อนไม้ผลต้นฝรั่ง

ห้องเรียนภูมิปัญญา (7)

เกษตรกรรมธรรมชาติ

สังเกตดี ๆ จะพบว่าคนไทยอายุสั้นลง โรคภัยไข้เจ็บอะไรต่อมิอะไรเพิ่มมากขึ้น สาเหตุสำคัญนั้นมาจากการกิน การอยู่นั่นเอง กินอาหารมีสารพิษตกค้าง กินอาหารที่ไม่มีประโยชน์มากเกินไป แม้เวลากินก็แทบไม่มีเวลากิน รีบ ๆ กิน แล้วก็ไปทำการทำงาน ทำงานก็เครียด ไหนจะเจ้านาย ไหนจะลูกน้อง ไหนจะเพื่อนร่วมงาน กลับมาบ้านก็ไหนจะลูก ไหนจะเมีย ไหนจะผัว เฮ้อ...ชีวิตปัจจุบันหาความสุขยากจัง นั้นนะสิมีชีวิตแบบนี้จะให้อายุยืนได้อย่างไร

เขาวงกตกับต้นเขียวข่าและผักกาด

ชายสมศักดิ์ กำลังเล่าถึงต้นผักหวาน

คราวนี้ผมจะพาไปไกลจากชีวิตที่วุ่นวาย ไปพบกับกลุ่มที่ทำเกษตรกรรมธรรมชาติที่ตำบลแม่ทา อำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่ ไปเรียนรู้ชีวิตของเกษตรกรผู้ทำเกษตรกรรมธรรมชาติ

ตามถนนซูเปอร์ไฮเวย์จากเชียงใหม่ ผ่านลำพูน พอเลยวิทยาลัยเกษตรกรรมอำเภอแม่ทา ลัก 1-2 กิโลเมตร เลี้ยวซ้ายเข้าไปทางเดียวกับทางเข้าอุทยานแห่งชาติดอย-ขุนตาล มีถนนลาดยางเส้นเล็ก ๆ ลัดเลาะเลียบขนานกับแม่น้ำทา ข้ามเขตอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน เข้าสู่อำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่ ดินแดนต้นน้ำแม่ทา

ต้นเดือนสิงหาคมที่ผ่านมา ผมได้รับเชิญเข้าร่วมวงสนทนาของกลุ่มเขาวงกต 10 ที่กำลังเรียนรู้การทำเกษตรกรรมธรรมชาติ เขาวงกตทั้ง 10 คนนี้เป็นลูกของผู้นำเกษตรกรที่ทำเกษตรกรรมธรรมชาติ น้อง ๆ เขาอยากรู้ว่าพ่อแม่เรียนรู้การทำเกษตรกรรมธรรมชาติมาจากไหน เรียนกันมาอย่างไร แทนที่ลูกจะคุยกับพ่อแม่ตัวเองก็สลับกันคุยกับพ่อแม่ของเพื่อนแทน แล้วนำข้อมูลที่ได้มานำเสนอ แลกเปลี่ยนพูดคุยกัน

ครั้งนี้พูดคุยกันถึงเรื่องราวชีวิตของ อ้ายประพัฒน์ อภัยมูล อ้ายพนมกร นามจันทร์ อ้ายสมศักดิ์ สิงห์ทองแท้ แกนนำเกษตรกรรมธรรมชาติในลุ่มน้ำแม่ทา

ผมฟังแล้วพอสรุปเรื่องราวได้ว่า ชีวิตยุคแรกของ

ทั้งสามผู้น่าอยู่กินตามธรรมชาติแบบธรรมดา ปลูกข้าว ทาของป่า หนีภัยหนักรักษาแต่ก็พออยู่พอกิน ต่อมาชีวิตค่อย ๆ ก้าวเข้าสู่ยุคส่งเสริมเกษตรแผนใหม่ ไร่ปุย ไร่ยาเคมี ครอบครัวยุคเริ่มเป็นหนี้เป็นสิน อยู่ไม่ไหวแล้วจึงเริ่มคิดค้นหาทางเอาชีวิตรอดให้ได้

เริ่มจากปลูกชะอม ปลูกกล้วย พืชที่ไม่ต้องดูแลมาก ต่อมาก็นิยมขายซื้อชะอม กล้วย ปลีกกล้วย ไปตอง เอาไปขายในเมือง เริ่มเก็บเงินไปใช้หนี้ได้จึงปลูกชะอมกับกล้วยเพิ่มขึ้น ปลูกไม้ผลผสมปะปนเข้าไปด้วย ทั้งฝรั่ง ส้มโอ มะม่วง ลำไย ขนุน ฯลฯ ขยายความหลากหลายของพันธุ์พืช เรียนรู้การบำรุงดินด้วยปุ๋ยคอก ปุ๋ยชีวภาพ นำผักพื้นเมืองมาปลูกแซมระหว่างไม้ผล มีผักเขียวข่า ผักหวานป่า พริก มะเขือพวง ฯลฯ ยกแปลงปลูกผักกาดระหว่างแถวไม้ผล เอาไว้กินด้วย เก็บเอาไปขายด้วย

แรก ๆ ก็เหนื่อยหน่อยจนต้นไม้โตพอเก็บกินเก็บขายก็สบายขึ้น ทำนา เก็บเกี่ยวข้าวเอาไว้กิน มีผัก ผลไม้ไว้กินได้ตลอดทั้งปี เก็บผัก ผลไม้ ขายได้ทุกวัน พอมีทุนบ้างก็ซื้อวัวมาเลี้ยง ช่วยลากของด้วย ชีวาก็เป็นปุ๋ย พอโตก็ขายได้อีก

ทุกวันนี้ สามารถปลดหนี้สิน พอมีเงินเก็บหอม-รอมริบ ส่งลูกเล่าเรียน ครอบครัวยุคใหม่เวลาอยู่กับพร้อมหน้าสุขภาพแข็งแรง ด้วยห่างไกลสารเคมีมานานกว่า 10 ปี

เลี้ยงวัวเพิ่มรายได้ แคมได้บุญธรรมชาติ

กินผัก ผลไม้ที่ปลูกเองไม่ใช้สารเคมี กินได้เต็มปากเต็มคำ สำหรับชีวิตเกษตรกร แค่นี้ก็เป็นชีวิตที่มีความสุขมากที่สุดแล้ว คนที่มีหนามี่ตา ฐานะร่ำรวยมากมายก็ยังไม่มีความสุขเท่านี้เลย

นอกจากการดูแลสวนทุกวันแล้ว ผู้นำทั้งสามยังแบ่งเวลามาเป็นทีปรึกษาให้กับคณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และสหกรณ์การเกษตรแม่ทาอีกด้วย

“ตอนนี้ถือได้ว่ามีชีวิตอยู่อย่างพอเพียง มีความสุขตามอัตภาพ ความหวังสูงสุดตอนนี้ อยากให้ลูก ๆ ที่ไปเรียนสูง ๆ จบแล้วมาช่วยดูแลแปลงเกษตรธรรมชาติ ทุกวันนี่ถ้าลูกว่างหรือหยุดเรียนวันเสาร์-อาทิตย์จะชวนลูก ๆ ลงแปลง คนรุ่นเก่าฟังคำสั่งสอนพ่อแม่ให้ทำอะไรทุกอย่าง แต่คนรุ่นใหม่ไม่ชอบให้สั่งสอน ต้องชวนไปทำ ปฏิบัติด้วยกัน คุยกันไปดีกว่าสอนด้วยคำพูดอย่างเดียว” อ้ายพนมกรสรุปให้ฟังถึงลูกในยุคนี้อย่างปัจจุบัน

อ้ายประพัฒน์ เล่าให้ผมฟังว่า “พวกเราผู้นำกลุ่มเกษตรกรธรรมชาติพูดคุยกันว่า ทำเกษตรธรรมชาติกันมากกว่า 10 ปี ทุกคนแก่ลงทุกวัน สักวันหนึ่งคงหมดแรง ต้องมีคนมาดูแลแทน คุยกันถึงลูกแต่ละคนที่ส่งไปเรียนหนังสือ ที่วิทยาลัยเกษตรบ้าง ราชภัฏบ้าง เขาเรียนลูกเดียว ไม่สนใจงานเกษตรธรรมชาติที่พ่อแม่ทำ เอ...จะอย่างไรให้ลูก ๆ มาสนใจ มาช่วยทำเกษตรธรรมชาติ พูดคุยปรึกษาหารือกันทุกวัน”

พ่อแม่ทุกคนพยายามพูดคุยกับลูก คิดค้นหาทางให้ลูกไปลงแปลงเกษตรธรรมชาติ ที่ละเล็กละน้อย ค่อยเป็นค่อยไป จนทุกวันนี้ลูก ๆ เริ่มเรียนรู้ด้วยการช่วยพ่อแม่ทำ ทำไปตามไป อยากได้ สดต่างก็ไปเก็บยอดชะอม เก็บผัก เก็บผลไม้ในสวนไปขาย พ่อแม่ยกให้ ยิ่งขยันใหญ่เลย ยิ่งทำยิ่งเรียนรู้ ยิ่งทำยิ่งเห็นผล

การเรียนรู้จากการปฏิบัติของกลางใจของลูก ๆ จนวันนี้ลูก ๆ อยากรู้จักชีวิต การต่อสู้

ประสบการณ์การเรียนรู้การทำเกษตรธรรมชาติของพ่อแม่อย่างเป็นระบบ อย่างเป็นขั้นเป็นตอน

“อยากรู้ไปทำไม” ผมถาม

“อยากเรียนรู้เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการทำเกษตรกรรมของตนเอง และอยากช่วยพ่อแม่ถ่ายทอดให้กับชาวบ้านคนอื่น ๆ และเยาวชนที่สนใจอยากทำเรื่องเกษตรธรรมชาติ” เยาวชนลูกน้ำแม่ทาตอบอย่างซัดถ้อยซัดคำ

การทุ่มเทพลังร่างกายแรงใจของพ่อแม่เกษตรกรธรรมชาติกลุ่มนี้ ที่พยายามถ่ายทอดความรู้ ชีวิต จิตวิญญาณ ไปสู่ลูก ให้ลูกได้สืบทอดการทำเกษตรที่ไม่เบียดเบียนธรรมชาติ ไม่เบียดเบียนคนทำและไม่เบียดเบียนผู้บริโภค นับเป็นตัวอย่างที่น่าสนใจ

ผมไม่นึกไม่ฝันว่าการเรียนรู้แบบนี้จะเกิดขึ้นได้ในยุคเรียนแต่ในห้อง อ่าน ท่องจำ แต่ทำอะไรไม่เป็น

จึงขอยกย่องชมเชยให้เป็นห้องเรียนภูมิปัญญาที่น่าเรียนรู้อีกแห่งของบ้านเรา ที่มีเยาวชนคนรุ่นใหม่กำลังก้าวตามรอยพ่อแม่มาด้วยความภาคภูมิใจ

ท่านสามารถเรียนรู้ศึกษาศรณธรรมชาติดีที่
สหกรณ์การเกษตรอภัยนิมิต 61 บ้านป่าบิอด หมู่ 5
ต.แม่ทา กิ่ง อ.แม่ออน จ.เชียงใหม่ 50130
Ins. 0-9553-7055